

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет ветеринарної медицини та тваринництва
Кафедра внутрішньої патології та морфології

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до виконання курсової роботи з дисципліни
«ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ, РОЗТИН ТА СУДОВА ВЕТЕРИНАРІЯ»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 21 «Ветеринарія»

Спеціальність: 211 «Ветеринарна медицина»

Освітня програма: «Ветеринарна медицина»

Житомир 2025

Заїка С.С., Хоменко З.В. Методичні рекомендації до виконання курсової роботи з дисципліни «Патологічна анатомія, розтин та судова ветеринарія» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Ветеринарна медицина», Житомир: Поліський національний університет, 2025. 25 с.

В методичних рекомендаціях подано основні вимоги до змісту, структури та оформлення курсової роботи, описано етапи її підготовки, наведено рекомендації щодо обрання теми, оформлення результатів, підготовки до захисту та оцінювання курсової роботи. Методичні рекомендації спрямовані на підвищення якості самостійної роботи здобувачів і формування навичок наукового дослідження.

Методичні рекомендації підготували:
кандидат ветеринарних наук, доцент
Заїка Світлана Сергіївна

кандидат ветеринарних наук, доцент
Хоменко Зоряна Володимирівна

Рецензенти:

С.В. Гуральська, доктор ветеринарних наук, професор, завідувач кафедри внутрішньої патології та морфології Поліського національного університету

Ю.Ю. Довгій, доктор ветеринарних наук, професор кафедри ветеринарної епідеміології Поліського національного університету

Методичні рекомендації розглянуті та схвалені на засіданні кафедри внутрішньої патології та морфології Поліського національного університету (протокол № 1 від 26.08.2025) і засіданні навчально-методичної комісії факультету ветеринарної медицини та тваринництва Поліського національного університету (протокол № 1 від 29.08.2025)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	4
2. КЕРІВНИЦТВО КУРСОВОЮ РОБОТОЮ.....	5
3. ВИБІР ТЕМИ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	5
4. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	7
5. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ (ПРОТОКОЛ ПАТОЛОГОАНАТОМІЧНОГО РОЗТИНУ).....	8
Вступна частина.....	8
Описова частина.....	8
Зовнішній огляд.....	8
Внутрішній огляд.....	10
Заклучна частина.....	12
Висновок.....	13
Аналіз хвороби, діагностованої при розтині тварини....	13
6. ЗАХИСТ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	14
7. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	17
Додаток А.....	18
Додаток Б.....	19
Додаток В.....	22
Додаток Г.....	25

ВСТУП

Патологоанатомічний розтин трупів у практичній роботі лікаря ветеринарної медицини має велике значення при діагностиці різних хвороб. Своєчасно і вміло проведений розтин трупів, зіп'явствлення результатів розтину з клініко-анатомічним аналізом і використанням гістологічного, бактеріологічного та інших видів лабораторних досліджень дозволяє діагностувати більшість хвороб як інфекційного, так і неінфекційного характеру. Правильно і своєчасно поставлений патологоанатомічний діагноз при перших випадках падежу або вимушеного забою тварин сприяє швидкій ліквідації хвороб тварин.

Після вивчення дисципліни «Патологічна анатомія, розтин та судова ветеринарія», відповідно до навчального плану в 8-му семестрі здобувач виконує курсову роботу у вигляді протоколу патологоанатомічного розтину. Виконання такої роботи поряд з іншими формами навчання здобувачів являється одним із методів підготовки висококваліфікованих лікарів ветеринарної медицини.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Курсова робота з дисципліни «Патологічна анатомія, розтин та судова ветеринарія» є заключним етапом з її вивчення здобувачами вищої освіти.

Мета курсової роботи полягає у підготовці здобувачів до самостійного виконання дослідницької роботи, в оволодінні практичними навичками фахівця з ветеринарної медицини та у розвитку їх творчого і професійного потенціалу.

У процесі виконання курсової роботи здобувачі вищої освіти розвивають і вдосконалюють наступні **загальні** та **спеціальні компетентності**:

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК05. Здатність застосовувати методи і методики патологоанатомічної діагностики хвороб тварин для встановлення остаточного діагнозу та причин їх загибелі.

СК06. Здатність здійснювати відбір, пакування, фіксування і пересилання проб біологічного матеріалу для лабораторних досліджень.

СК14. Здатність проводити судово-ветеринарну експертизу.

СК16. Здатність оберігати довкілля від забруднення відходами тваринництва, а також матеріалами та засобами ветеринарного призначення.

СК20. Здатність організовувати, здійснювати і контролювати документообіг під час професійної діяльності.

Результати навчання при виконанні курсової роботи:

ПРН 01. Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини.

ПРН 03. Визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології.

ПРН 10. Пропонувати та використовувати доцільні інноваційні методи і підходи вирішення проблемних ситуацій професійного походження.

ПРН 13. Розуміти логічну послідовність дій та вміти оформляти відповідну документацію під час проведення судово-ветеринарної експертизи.

ПРН 18. Знати законодавчі та нормативні акти щодо нагляду і контролю у галузі, правила підготовки фахової документації, здійснювати облікову звітність під час фахової діяльності.

2. КЕРІВНИЦТВО КУРСОВОЮ РОБОТОЮ

Виконання курсової роботи контролює керівник – викладач кафедри.

Завдання керівника – консультувати щодо проведення патоморфологічних досліджень та встановлення вірного посмертного діагнозу; сприяти формуванню наукового мислення, самостійності думок, творчих навичок, розвитку мови здобувачів вищої освіти; навчити доповідати по основних розділах і роз'яснювати зміст своєї роботи, а також вміння аргументувати висновки.

Функції керівника:

- допомагає в проведенні патоморфологічних досліджень, встановленні точного діагнозу і, відповідно, формулюванні теми курсової роботи;
- формулює завдання на виконання курсової роботи;
- надає допомогу у формулюванні мети і завдань дослідження;
- рекомендує необхідну для вивчення наукову, методичну та спеціальну літературу;
- систематично контролює хід роботи та виконання завдань;
- перевіряє остаточний варіант курсової роботи, рецензує і оцінює роботу.

3. ВИБІР ТЕМИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Вибір теми курсової роботи здійснюється здобувачем на основі орієнтовного переліку тем, запропонованих керівником та з урахуванням особистих наукових уподобань здобувача.

Тема курсової роботи залежить від діагнозу, поставленого за матеріалами патологоанатомічного дослідження трупів тварин.

Орієнтовні теми курсових робіт:

1. Аскаридоз свиней
2. Інфекційний ринотрахеїт врх
3. Інфекційний енцефаломієліт коней
4. Лейкоз врх
5. Бразил
6. Гострий геморагічний гастроентерит у собаки
7. Бронхопневмонія свиней
8. Псевдотуберкульоз
9. Коронавірусна інфекція поросят

- 10.Каліцивіроз котів
- 11.Емфізема у собаки
- 12.Жирова дистрофія печінки у курей
- 13.Хвороба Ньюкасла
- 14.Некробактеріоз
- 15.Гострий катаральний ентерит підсвинка
- 16.Аліментарна дистрофія
- 17.Гемофільозний полісерозит
- 18.Дизентерія поросят
- 19.Бруцельоз
- 20.Гемофільозна плевропневмонія свиней
- 21.Еймеріоз курей
- 22.Сечокислий діатез
- 23.Аспергільоз
- 24.Паратуберкульоз
- 25.Деляфондіоз коней
- 26.Хвороба Марека
- 27.Туберкульоз великої рогатої худоби
- 28.Туберкульоз курей
- 29.Хвороба Тешена
- 30.Сечокам'яна хвороба у котів (уролітіаз)
- 31.Сальмонельоз свиней
- 32.Фасціольоз
- 33.Лістеріоз свиней
- 34.Хвороба Ауескі
- 35.Актиномікоз врх
- 36.Лімфоїдний лейкоз курей
- 37.Постгеморагічна анемія поросят
- 38.Інфекційний бронхіт курей (нефрозно-нефритна форма)
- 39.Інфекційний бронхіт курей (репродуктивна форма)
- 40.Парвовірусний ентерит собак
- 41.Бешиха
- 42.Лептоспіроз
- 43.Набрякова хвороба поросят
- 44.Піроплазмоз собак
- 45.Пневмонія у kota (будь яка)
- 46.Травматичний ретикулоперикардит
- 47.Інфекційний гепатит собак (хвороба Рубарта)
- 48.Панлейкопенія котів
- 49.Інфекційний перитоніт котів
- 50.Лептоспіроз свиней
- 51.Класична чума свиней
- 52.Везикулярна хвороба свиней
- 53.Інфекційний атрофічний риніт свиней

- 54.Цирковірусна інфекція свиней
- 55.Синдром «блакитне око» у свиней
- 56.Сендай-інфекція свиней
- 57.Актинобацильозна плевропневмонія поросят
- 58.Хламідіоз свиней
- 59.Хламідіоз корів
- 60.Пупковий сепсис телят
- 61.Кампілобактеріоз великої рогатої худоби
- 62.Респіраторний мікоплазмоз телят
- 63.Лістеріоз тільних корів
- 64.Рікетсіоз корів
- 65.Чума великої рогатої худоби
- 66.Класична чума птахів

4. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконання курсової роботи складається з кількох етапів:

- самостійного розтину трупа тварини;
- оформлення протоколу розтину;
- підбору і вивчення літератури по темі дослідження;
- аналізу діагностованої при розтині хвороби.

Робота обсягом не менше 15–20 сторінок формату А4 комп'ютерного набору повинна бути акуратно оформлена, ілюстрована фотографіями, малюнками, схемами. Бажано додати результати додаткових досліджень.

Текст розміщується на одній стороні листа. Заголовки виділяють великими літерами.

Курсова робота повинен мати тверду обкладинку (швидкозшивач) та титульний лист (Додаток А).

Курсова робота складається з двох розділів:

1. Протоколу патологоанатомічного розтину.
2. Аналізу діагностованої при розтині хвороби.

Необхідно пам'ятати, що успіх патологоанатомічної діагностики залежить:

- від проведення повного і детального розкриття, дотримання відповідних методичних прийомів;
- від докладного опису, а потім правильної класифікації виявлених патологічних змін в органах і тканинах;
- від уміння по комплексу виявлених патологічних змін з урахуванням клінічних та інших даних, визначити захворювання, якому властиві ці зміни, тобто зробити правильний, обґрунтований висновок про причини загибелі тварини.

В кінці курсової роботи додається список використаної літератури, який складається згідно діючих сучасних вимог (ДСТУ 8302:2015) (додаток Б). Також в цьому розділі дозволено вказувати посилання на інтернетджерела, які використовувались для написання курсової роботи.

5. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ (ПРОТОКОЛ ПАТОЛОГОАНАТОМІЧНОГО РОЗТИНУ)

Вступна частина

- вид полеглої тварини, стать, вік, порода, кличка, масть
- кому належить тварина
- місце і дата розтину трупа, ким і в присутності кого проведено розтин трупа (посада, місце роботи, прізвище, ініціали хто проводив розтин і присутніх).

Анамнестичні та клінічні дані:

- кількість тварин у господарстві
- умови утримання, годівлі та експлуатації тварин
- час захворювання, основні клінічні ознаки і тривалість хвороби тварини
- вид наданої ветеринарної допомоги, час смерті.
- наявність серед тварин господарства незаразних або інфекційних хвороб.

Описова частина

Докладно описуються всі органи і тканини при зовнішньому огляді трупа і розтину порожнин (внутрішній огляд).

В ході розтину трупа тварини при огляді і описі органів, тканин і порожнин дотримуються певної схеми:

- при описі дифузно змінених компактних органів (печінка, нирки, легені, селезінка, лімфовузли та ін.) відзначають величину, форму, консистенцію, колір з поверхні і на розрізі малюнок будови, вид поверхні і характер стікаючої рідини.
- при описі вогнищевих уражень (некрози, пухлини, гематоми та ін.) визначають їх локалізацію, кількість, величину, об'єм, форму, консистенцію, малюнок будови, реакцію навколишньої тканини.
- при огляді порожнин (черевної, грудної, навколосерцевої) відзначають положення органів (анатомічно правильне, неправильне); сторонній вміст (кількість, прозорість, склад, колір, запах, домішки тощо); стан серозних оболонок (колір, вологість, блиск, шорсткість, гладкість, характер нашарувань і спайок).

Зовнішній огляд

Розпізнавальні ознаки: вид тварини, стать, вік, масть, статура (сильне, слабке, пропорційне); вгодованість (висока, середня, нижче середньої, худа); живіт (здутий, запалий); форма і симетричність грудної клітки; маса трупа.

Трупні зміни: *охолодження* – труп холодний або теплий; *трупне залякання* – добре чи слабо виражене, відсутнє, ступінь вираженості задубіння в різних м'язових групах; *трупні плями* (гіпостазии і імбібіція) – розташування, величина, форма, колір, зміни при натисканні; *посмертне згортання крові* – ступінь згортання, консистенція, колір, форма і легкість

відділення згортків; *трупне розкладання* (аутоліз і гниття) – наявність або відсутність, локалізація, ступінь прояву, колір, запах, наявність газів, малюнок тканини, відсутність реакції з боку навколишньої або прилеглої тканини.

Природні отвори: рот – відкритий, закритий, чистота окружності отвору, положення язика, прикус зубів, стан слизової оболонки (вид, колір, вологість, блиск, гладкість, цілісність, характер пошкодження або нашарування).

Носові отвори – чистота отворів, характер виділення, стан крил носа та слизової оболонки, її вигляд, колір, вологість, блиск, гладкість, цілісність, характер пошкодження або нашарування, характер секрету.

Очі – очна щілина відкрита або закрита, вміст в ній, чистота отворів, випинання або западіння очного яблука, рогівка прозора або каламутна, стан кон'юнктиви, її вигляд, колір, вологість, блиск. Гладкість, наповнення кровоносних судин; характер секрету; вигляд зіниці, її форма.

Вуха – стан вушних раковин, чистота зовнішнього слухового проходу, сторонні предмети.

Анус – відкритий, закритий, чи є випинання прямої кишки, стан слизової оболонки, забруднення шерсті навколо ануса. У птахів оглядають клоаку.

Зовнішні статеві органи – у самок відкриття статевої щілини. Стан соромітних губ, чистота окружності, вид, колір, вологість, блиск, цілісність слизової оболонки, характер секрету; у самців – стан статевого члена, препуція і мошонки.

Зовнішні покриви: шерстний, волосяний, пір'яний покрив – його густина, блиск або тьмяність, прилягання.

Шкіра – цілісність, колір, товщина, еластичність, запах, вологість, наявність виразок, ран, рубців, вузликів, пухирців, гнійників, кірочок.

Рогові утворення (роги, копита, кігті) – тверді, м'які, нормальної форми або деформовані.

Підшкірна клітковина: кількість жиру, його колір, кровонаповнення судин, сухість, вологість, наявність набряків, крепітації, синців, трупних плям.

Лімфатичні вузли (підщелепові, передлопаткові, підколінні, заглоткові, поверхневі пахові) – форма, величина, консистенція, поверхні розрізу (колір, вологість, блиск, характер стікаючої рідини з поверхні розрізу), малюнок будови на розрізі (виражений, слабо виражений).

Скелетні м'язи: заповнення м'язами кісткових виступів, консистенція і колір, малюнок волокнистої будови, стан міжм'язової сполучної тканини.

Кістки, суглоби, сухожилля: кістки – конфігурація, твердість або м'якість, стан окістя і кісткового мозку.

Суглоби – конфігурація, стан навколишньої тканини і капсули, кількість, консистенція, колір, прозорість синовіальної або іншої рідини,

вологість, гладкість, блиск, колір синовіальної оболонки і суглобової поверхні кісток.

Сухожилля – міцність, консистенція, колір, стан їх піхв.

Внутрішній огляд

Черевна і тазова порожнини: стан органів – нормальне або зміщене; сторонній вміст – кількість, консистенція, колір, прозорість, запах, склад; стан пристінної і вісцеральної очеревини – вологість або сухість, блиск або матовість, гладкість або шорсткість, колір, прозорість, наявність накладень, спайок та інше.

Сальник і брижа: кількість жиру, його колір, наповнення кровоносних і лімфатичних судин.

Діафрагма: рівень стану купола, цілісність, колір.

Грудна порожнина: стан органів – нормальне або зміщене; сторонній вміст – кількість, консистенція, колір, прозорість, запах, склад; стан легеневої і реберної плеври – вологість, сухість, блиск або матовість, гладкість, колір, прозорість, наявність накладень, спайок та ін.

Селезінка: форма, величина, консистенція, колір, малюнок фолікулів і трабекул, характер мазка (рясний, помірний, незначний).

Органи ротової порожнини та шиї: стан губ, слизової оболонки, щік, ясен, твердого і м'якого піднебіння (колір, вологість, блиск, гладкість, цілісність); стан зубів і прикус (змикання зубних аркад).

Язик: величина, форма; слизова оболонка – вид, колір, вологість, гладкість, цілісність, наявність і характер накладень; м'яз – консистенція, колір, малюнок волокнистої будови.

Глотка і мигдалини: прохідність, стан слизової оболонки – колір. Вологість, гладкість, накладення, пошкодження.

Стравохід – прохідність, вміст (кількість, колір, вид, склад), стан слизової оболонки.

Носова порожнина: сторонній вміст – кількість, консистенція, колір, запах, склад; слизова оболонка – колір, вологість, блиск, гладкість, цілісність, наявність накладень, характер секрету; стан носових раковин, носової перегородки і придаткових пазух.

Гортань, трахея, бронхи: хрящі – еластичність, стан просвіту; вміст в просвіті – піниста рідина, слиз, фібрин, гній, кормові маси; слизова оболонка – колір, вологість, блиск, гладкість, цілісність, наявність накладень і характер секрету.

Щитоподібна і зобна залоза – форма, об'єм, колір, консистенція, структура на розрізі і характер стікаючої рідини.

Легені: об'єм (величина) – легкі спалі, неспалі; колір – світло-червоний, темно-червоний, сірувато-рожевий; вираженість часточкової будови, консистенція; характер витікаючої рідини з поверхні розрізу: плавучість шматочків у воді – плавають; важко плавають, тонуть. Бронхіальні

середостінні лімфатичні вузли – форма, колір, об'єм, консистенція, структура на розрізі і характер стікаючої рідини.

Серцева сорочка і серце: серцева сумка (вміст – кількість, консистенція, колір, прозорість, запах, склад), стан перикарда – вологість, сухість, блиск, матовість, колір, прозорість, накладення, спайки та інше.

Серце: величина (об'єм), форма, маса (при необхідності). Вологість або сухість, блиск, гладкість, колір епікарда, накладення на нього. Стан підепікардіальної клітковини (кількість жиру, набряк та ін.). **Епікард** – вологість або сухість, блиск або матовість, колір, прозорість, накладення, спайки та інше. Ступінь кровонаповнення коронарних судин. **Міокард** – товщина і співвідношення товщини стінок правого і лівого шлуночків (в нормі 1:3), консистенція, колір, малюнок волокнистої будови. **Вміст серцевих порожнин. Ендокардіо-клапани** – цілісність, колір і прозорість, еластичність і гладкість. **Великі кровоносні судини** – кількість крові, консистенція, колір, міцність прикріплення згортків крові до стінки судини або кров рідка; стінка – еластичність, колір і гладкість (інтими), наявність аневризму, варикозів, тромбів, розривів.

Нирка: кількість жиру в навколониірковій клітковині; капсула – прозорість, вологість, колір, легко або важко відділяється; довжина, ширина, товщина, маса (при необхідності); форма органу та його поверхня (гладка, горбиста, дольчата, зерниста); колір з поверхні; консистенція (щільна, пружна, м'яка); поверхня розрізу – колір кіркового і мозкового шарів, чіткість межі між ними, ширина шарів, сухість. Вологість, блиск, вміст мисок, стан слизової оболонки; **сечоводи** – прохідність, характер вмісту, вид і колір слизової оболонки.

Сечовий міхур: ступінь наповнення (порожній, помірно наповнений, розтягнутий); кількість, колір і консистенція сечі; стан слизової та серозної оболонок.

Наднирники: величина, маса, форма, консистенція, на розрізі – колір і вираженість кордону між кірковою і мозковою речовиною.

Статеві органи: яєчники – величина, маса (при необхідності), форма, консистенція, колір, наявність жовтих тіл, кіст. **Маткові труби** – прохідність, зміст, стан слизової оболонки. **Матка:** положення (нормальне чи зміщене), величина, форма, кількість і властивості вмісту (рідина, плодові оболонки, плід); стан слизової оболонки – вологість, сухість, колір, складчастість, вид карункулів, положення; стан серозної оболонки. **Піхва:** кількість і властивості вмісту, стан слизової оболонки – складчастість, вологість або сухість, колір, накладення та інше. **Молочна залоза:** величина, маса (при необхідності), форма, консистенція, колір на розрізі, вологість, характер стікаючої рідини, малюнок тканин. **Сім'яники і їх придатки:** стан мошонки, розташування, форма, консистенція, колір і вид поверхні розрізу сім'яників та їх придатків. **Придаткові статеві залози** – простата, куперові залози: величина, форма, консистенція, колір, вид поверхні розрізу. **Статевий член і препуцій:** форма, прохідність сечівника і вміст в ньому.

Печінка: величина (об'єм) – не збільшена, зменшена, збільшена (гострі або притуплені краї, напруга капсули, вибухання паренхіми, при необхідності – довжина, ширина, товщина, маса); стан капсули (гладка, горбиста, вузлувата); консистенція – щільна, м'яка, крихка; колір з поверхні і на розрізі, характер рідини, що стікає з поверхні розрізу органу; стан жовчних протоків – товщина їх стінок, величина і вміст просвіту проток, стан слизової оболонки. **Жовчний міхур** – величина; кількість, колір і консистенція жовчі або іншого вмісту; стан слизової оболонки; прохідність жовчної протоки.

Підшлункова залоза: величина, форма, консистенція, колір, вираженість часточкової будови, вид поверхні розрізу.

Шлунок (у жуйних – передшлунок і сичуг, у птахів – залозистий і м'язовий шлунок): положення (нормальне чи зміщене), величина, форма, наповнення (порожній, помірно наповнений кормовими масами, роздутий газами); вміст – кількість, консистенція, колір, запах, склад: прохідність входу і виходу, товщина стінок; стан слизової оболонки (складчастість, колір, вологість, блиск, наявність і характер секрету і накладень); стан серозної оболонки (колір, блиск, накладання).

Тонкий і товстий кишечник: стан – нормальний або зміщений (заворот, інвагінація, випадіння); наповнення – порожній, помірно наповнений харчовими масами (каловими масами в прямій кишці), роздутий газами; вміст – кількість хімусу або калових мас, їх консистенція, колір, запах, склад; прохідність кишечника; слизова оболонка – колір, вологість, складчастість, товщина, нашарування; пейєрові бляшки в тонкому і солітарні фолікули в товстому кишечнику (розмір, вид, колір, консистенція); стан серозної оболонки кишечника (колір, блиск, накладання).

Головний мозок і його оболонки. Оболонки мозку (товщина, гладкість, блиск, кровонаповнення судин). **Головний мозок:** величина, маса, форма, вид мозкових звивин, консистенція, характер поверхні розрізу, чіткість кордону між сірою та білою речовиною, кровонаповнення судин.

Спинний мозок і його оболонки. Описати також як і в головному мозку.

Нерви та нервові вузли (при необхідності): розмір, вид, консистенція, колір.

Заклучна частина

А) Патологоанатомічний діагноз

Патологоанатомічний діагноз – це перерахування патологічних процесів, виявлених у тканинах і органах при розтині трупа і записаних в стверджувальній формі спеціальними термінами.

Б) Лабораторні дослідження.

Результати гістологічного, бактеріологічного, вірусологічного, хімічного та інших лабораторних досліджень заносяться в протокол розтину після патологоанатомічного діагнозу.

Висновок

Висновок про характер хвороби і її причини дається на підставі даних розтину трупа, аналізу анамнестичних, клініко–епізоотологічних даних і результатів лабораторного дослідження. Висновок про смерть повинен бути нозологічний, тобто у висновку необхідно вказати основну хворобу (інфекційну) та її ускладнення, якщо воно виявлено. Наприклад: «Порося загинуло від хронічного сальмонельозу, ускладненого гнійно–некротичною пневмонією». При неінфекційних хворобах, які викликаються багатьма причинами, у висновку необхідно вказати також причини, що викликають дану хворобу. Наприклад: «На підставі анамнезу, клінічних даних і результатів патологоанатомічного розтину встановлено, що причиною смерті корови є тимпанія рубця, яка розвинулася внаслідок поїдання твариною мерзлої картоплі». При хворобах, де поряд з основною зустрічаються супутні захворювання, їх також слід вказати у висновку. Наприклад, «Порося загинуло від гастроентериту, який виник на тлі умовно–патогенної мікрофлори, що виникла при утриманні поросят в інфікованих клітках. Супутні захворювання: рахіт, авітаміноз А». При деяких незаразних хворобах у висновку можна називати і найближчу причину смерті (асфіксію, шок, знекровлення та ін), але при обов'язковій вказівці основної хвороби. Так, наприклад, при тимпанії у великої рогатої худоби у висновку можна написати: «Смерть корови сталася від асфіксії на ґрунті тимпанії рубця, що виникла внаслідок поїдання твариною мерзлої картоплі».

!!! При оформленні розділу протоколу патологоанатомічного розтину дозволяється текстову частину протоколу (тобто всі розділи протоколу) перетворювати в рисунок формату JPEG після перевірки викладачем, внесення виправлень, які рекомендує відповідальний викладач та перед перевіркою на наявність плагіату.

Аналіз хвороби, діагностованої при розтині тварини

Цей розділ курсової роботи повинен містити наступні питання:

- коротке визначення сутності хвороби, діагностованої при розтині тварини;
- етіологія, патогенез та клінічна картина;
- патолого-анатомічні зміни описуються детально, на початку типові, а потім і загальні. Необхідно зіставити основні патологоанатомічні процеси в органах з клінічними симптомами, при цьому не слід переписувати матеріал з підручників, посібників, монографій, а потрібно коротко проаналізувати із залученням літератури тільки свій випадок.
- діагноз хвороби – визначається шляхом аналізу анамнестичних, клініко-епізоотологічних даних, результатів розтину і лабораторних досліджень;
- диференційна діагностика з хворобами, що мають подібний клініко-анатомічний прояв, при цьому головну увагу слід приділити схожості та

відмінності клініко-анатомічної картини з урахуванням результатів лабораторних досліджень;

– пропозиції щодо профілактики захворювання.

6. ЗАХИСТ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Остання фаза виконання курсової роботи – це **захист курсової роботи**. Захист курсової роботи – це не тільки демонстрація знань літератури, яка має пряме відношення до теми праці, не тільки звіт з вузької спеціальної теми, але й своєрідний екзамен зі спеціальності, в якому здобувач зобов'язаний виявити свою ерудицію у володінні категоріями та поняттями з дисципліни.

Здобувач вищої освіти здає оформлену курсову роботу на кафедру у встановлені терміни, про що лаборант робить запис у журналі реєстрації курсових робіт. У разі наявності зауважень здобувач зобов'язаний усунути їх у вказані викладачем терміни і здати роботу на повторну перевірку. Після позитивного висновку здобувач готується до захисту курсової роботи.

Захист курсової роботи відбувається прилюдно перед комісією, яка складається з трьох осіб, а саме: завідувача кафедри, наукового керівника курсової роботи і викладача, який викладає дисципліну «Патологічна анатомія, розтин та судова ветеринарія».

На захист здобувачу виділяється 10 хвилин робочого часу, протягом якого необхідно доповісти основні положення роботи, починаючи зі вступу і закінчуючи заключенням.

Курсова робота **обов'язково** повинна містити ілюстровану частину: додатки, фотографії /рисунки/ діаграми/ схеми.

Завершена робота оформлюється в швидкозшивач та здається на кафедру для рецензування. Відповідно до затвердженого 28 квітня 2021 р. вченою радою університету «Порядку перевірки академічних текстів на наявність академічного плагіату» перевірку курсових робіт на наявність текстових збігів за допомогою антиплагіатної системи здійснюють відповідальні за перевірку на кафедрі. Перевірка остаточного варіанту курсової роботи на кафедрі здійснюється один раз та безкоштовно. Аналізує звіт результатів перевірки робіт на наявність академічного плагіату керівник курсової роботи. Керівник пише висновок щодо результатів перевірки, заповнюючи необхідні поля та обираючи один із запропонованих варіантів висновку (див. додаток). **Мінімальний відсоток оригінальності для курсових робіт становить 50 %**. Курсова робота, невідповідна заявленій темі та меті досліджень або оформлена з порушенням вимог, недостатнім відсотком оригінальності, повинна бути доопрацьована відповідно до зауважень та здана на перевірку повторно. Якщо курсова робота відхиляється на повторну перевірку у зв'язку із низькою оригінальністю або необхідністю коригувати оформлення посилань та цитування, то повторно виправлену роботу перевіряє бібліотекар, відповідальний за факультет, на підставі висновку керівника курсової роботи про повернення роботи на доопрацювання.

Строк подання курсової роботи на кафедру не менше, як 10 днів до захисту. Строк перевірки курсової роботи – 7 діб з моменту її здачі (реєстрації на кафедрі). Після перевірки курсової роботи проводиться її прилюдний захист (до початку екзаменаційної сесії) із залученням комісії з трьох викладачів.

Критерії оцінювання курсової роботи

Оцінюється курсова робота членами комісії після її захисту здобувачем за 100-бальною шкалою з наступним переведенням даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу університету.

Загальна кількість балів включає оцінки:

- змісту, власних результатів досліджень, оформлення курсової роботи (до 60 балів);
- захисту курсової роботи (до 40 балів).

Критерії оцінювання змісту, власних результатів досліджень, оформлення курсової роботи:

55–60 балів – зміст курсової роботи відповідає темі; розділи опрацьовані в повному обсязі, результати виконаних завдань/досліджень і висновки характеризується логічністю викладу теоретичних і практичних знань; залучені матеріали фахових видань, монографій, збірників тез; етика посилань дотримана; співпраця з керівником дотримана; оформлення курсової роботи відповідає вимогам до тексту, шрифту, полів, оформленню списку літератури, таблиць, рисунків; стилістичні і граматичні норми дотримано.

45–54 балів – матеріал окремих розділів курсової роботи неповний, аналіз конкретний, але з невисоким рівнем його інформаційного забезпечення; залучені матеріали навчальних підручників та посібників, періодичних видань; етика посилань дотримана частково; зауваження керівника враховані; курсова робота, в основному, оформлена згідно з установленними вимогами, але є незначні помилки і неточності.

36–44 балів – зміст окремих розділів роботи не відповідає темі, результати виконаних завдань/досліджень і висновки окремих тем не мають логічного викладу теоретичних і практичних знань; відсутній чіткий опис процедури проведення досліджень; не дотриманий регламент виконання роботи; зауваження керівника частково враховані; курсова робота, в основному, оформлена згідно з установленними вимогами, але якість табличного та ілюстративного матеріалу погана, є стилістичні та граматичні помилки

1–35 бали – зміст більшості розділів курсової роботи не відповідають темі; аналіз поверхневий, інформаційні дані використано недостатньо і пасивно; залучені матеріали лише навчальних підручників та посібників, етика посилань не дотримана; співпраця з керівником недотримана; курсова робота оформлена неохайно з грубими порушеннями установлених вимог.

Критерії оцінювання захисту курсової роботи:

35–40 балів – здобувач виявляє глибокі знання з теми курсової роботи; бездоганно відповідає на всі поставлені питання; аргументовано захищає свою позицію; відмінно володіє культурою презентації власних досліджень і застосування мультимедійної техніки.

28–34 балів – доповідь змістовна; здобувач дає відповіді на всі поставлені питання, але у відповідях не може вийти за межі теми; послідовність висвітлення алгоритму доповіді недотримана; якість презентації добра.

21–27 балів – доповідь здобувача незмістовна; відповіді на питання нечіткі та неоднозначні; знання здобувача по темі мають загальний характер; регламент виступу порушений; якість презентації задовільна.

1–20 балів – здобувач не володіє матеріалом курсової роботи; доповідь побудована нелогічно, без послідовності викладу основних результатів досліджень; здобувач неспроможний надати відповіді на поставлені питання; якість презентації незадовільна.

За результатами оцінки змісту, власних результатів досліджень, оформлення, захисту курсової роботи виставляється загальний бал за 100-бальною шкалою, який записується на титульному аркуші курсової роботи та проставляється в екзаменаційну відомість і залікову книжку здобувача.

Шкала оцінювання: національна та шкала університету

Сума балів за шкалою університету (за всі види освітньої діяльності)	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, диференційованого заліку, курсового проєкту (роботи) практики	для заліку
90-100	Відмінно	Зараховано
75-89	Добре	
60-74	Задовільно	
менше 60	Незадовільно	Не зараховано

7. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Борисевич Б.В., Лісова В.В. Патологічна анатомія тварин (загальна патологічна анатомія, органопатологія). Запоріжжя: Сору Art, 2017. 362 с.
2. Борисевич Б.В., Лісова В.В., Чумаков К.А. Патологічна морфологія тварин. Частина 1: Підручник. Київ: Аграр Медіа Груп, 2020. 418 с.
3. Борисевич Б.В., Лісова В.В., Чумаков К.А. Патологічна морфологія тварин. Частина 2: Підручник. Київ: Аграр Медіа Груп, 2020. 449 с.
4. Гуральська С.В., Кот Т.Ф., Євтух Л.Г., Сокульський І.М. Заїка С.С., Грищук Г.П., Ковальчук Ю.В. Етичні аспекти використання тварин у наукових дослідженнях. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького. Серія: Ветеринарні науки*. Львів, 2025. Т. 27, № 119. С. 25–31.
5. Заїка С.С., Кот Т.Ф., Гуральська С.В., Євтух Л.Г. Патоморфологічна характеристика гемофіліозного полісерозиту свиней. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького. Серія: Ветеринарні науки*. Львів, 2022. т. 24, № 107. С. 71–76.
6. Заїка С. С., Гуральська С.В., Кот Т.Ф. Патологоанатомічна диференційна діагностика інфекційних хвороб тварин: навч. посіб. за ред. С.С. Заїки. Житомир: Вид.: НОВОград, 2023. 172 с.
7. Заїка С.С., Хоменко З.В., Гуральська С.В., Кот Т.Ф., Бездітко Л.В. Патоморфологічна характеристика гемангіосаркоми серця у собаки (клінічний випадок). *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького. Серія: Ветеринарні науки*. Львів, 2024. Т. 26, № 113. С. 36–41. doi: 10.32718/nvlvet11306
8. Заїка С.С., Гуральська С.В., Кот Т.Ф., Грищук Г.П., Євтух Л.Г., Сокульський І.М. Методологічні підходи у дослідження патологічних змін при розтинах тварин: огляд сучасних практик. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького. Серія: Ветеринарні науки*. Львів, 2025. Т. 27, № 118. С. 102–109.
9. Заїка С.С. Патоморфологічна характеристика респіраторних хвороб птахів вірусного походження: методичні рекомендації до проведення лабораторних занять з дисципліни «Патологічна анатомія та розтин тварин» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Ветеринарна медицина», Житомир: Поліський національний університет, 2025. 31 с.
10. Зон Г.А. Патологічна анатомія паразитарних хвороб тварин. Суми: Джерело, 2005. 199 с.
11. Скрипка М. В., Яценко І. В., Колич Н. Б. Основи судової ветеринарії: навчальний посібник. Полтава. 2014. 235 с.
12. Скрипка М.В., Яценко І.В., Панікар І.І. Основи судово-ветеринарної експертизи трупів та живих тварин: навчальний посібник. Ізюм, 2019. 304.
13. Тлумачний словник з патологічної анатомії тварин (загальнопатологічні процеси, органопатологія). Б.В. Борисевич, М.В. Скрипка, В.В. Лісова. Київ: НУБіПУ, 2011. 124 с.
14. Урбанович П.П., Потоцький М.К., Гевкан І.І., Зон Г.А. та ін. Патологічна анатомія тварин. Київ: Ветінформ, 2008. 896 с.

ПРИКЛАД ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ТА ТВАРИННИЦТВА**

Кафедра внутрішньої патології та морфології

КУРСОВА РОБОТА

з навчальної дисципліни

«ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ, РОЗТИН ТА СУДОВА ВЕТЕРИНАРІЯ»

на тему:

Виконав (ла)

Здобувач (ка) вищої освіти ____ курсу ____ групи

Галузі знань 21 «Ветеринарія»

Спеціальності 211 «Ветеринарна медицина»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

(ПІБ здобувача або здобувачки)

Керівник _____

(ПІБ, посада, вчене звання, науковий ступінь)

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Члени комісії

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Житомир 2025

**Приклади оформлення списку літератури згідно ДСТУ 8302:2015
«Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні
положення та правила складання»**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги	
Один автор	Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008. 375 с.
Два автора	Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, 2005. 308 с.
Три автора	Скидан О. В., Ковальчук О. Д., Янчевський В. Л. Підприємництво у сільській місцевості : довідник. Житомир, 2013. 321 с.
Чотири автори	Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Київ : Укراгропромпродуктивність, 2006. 106 с. Основи марикультури / Грициняк І. І. та ін. Київ : ДІА, 2013. 172 с.
П'ять і більше авторів	Екологія : навч. посіб. / Б. В. Борисюк та ін. Житомир, 2003. 174 с. Методи підвищення природної рибопродуктивності ставів / Андрющенко А. І. та ін. ; за ред. М. В. Гринжевського. Київ, 1998. 124 с.
Колективний автор	Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф. / Житомир. нац. агроєкол. ун-т. Житомир : Полісся, 2015. 648 с.
Багатотомне видання	Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть : у 4 т. / гол. ред. В. В. Моргун. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с. Фауна України. В 40 т. Т. 36. Інфузорії. Вып. 1. Сукторії (Ciliophora, Suctorea) / И. В. Довгаль. Киев : Наукова думка, 2013. 271 с.
За редакцією	Доклінічні дослідження ветеринарних лікарських засобів / за ред. І. Я. Коцюмбаса. Львів : Тріада плюс, 2006. 360 с.
Автор і перекладач	Котлер Ф. Основы маркетинга : учеб. пособие / пер. с англ. В. Б. Боброва. Москва, 1996. 698 с. Брігхем Є. В. Основы фінансового менеджменту / пер. з англ. В. Біленького та ін. Київ : Молодь, 1997. 998 с.
Частина видання	
Розділ книги	Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. Основи аграрного підприємництва / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.
Тези доповідей, матеріали конференцій	Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108. Скидан О. В., Судак Г. В. Розвиток сільськогосподарського підприємництва на кооперативних засадах. Кооперативні читання: 2013 рік : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 4–6 квіт. 2013 р. Житомир : ЖНАЕУ, 2013. С. 87–91.

Статті з продовжуючих та періодичних видань	Якобчук В. П. Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку підприємництва в аграрній сфері. Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Сер. Економіка. 2013. Вип. 148. С. 31–34. Масловська Л. Ц., Савчук В. А. Оцінка результативності і ефективності виробництва органічної агропродовольчої продукції. Агросвіт. 2016. № 6. С. 23–28. Акмеологічні засади публічного управління / Є. І. Ходаківський та ін. Вісник ЖНАЕУ. 2017. № 1, т. 2. С. 45–58. Dankevych Ye. M., Dankevych V. Ye., Chaikin O. V. Ukraine agricultural land market formation preconditions. Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis. 2017. Vol. 65, №. 1. P. 259–271.
Електронні ресурси	
Книги	Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11. 2017).
Законодавчі документи	Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.11.2017). Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : проект / М-во аграр. політики та продовольства України. URL: http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822 (дата звернення: 13.10.2017).
Періодичні видання	Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. Ефективна економіка. 2013. № 10. URL: http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=2525 (дата звернення: 12.10.2017).
	Neave H. Deming's 14 Points for Management: Framework for Success. Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician). 2012. Vol. 36, № 5. P. 561–570. URL: http://www2.fiu.edu/~revellk/pad3003/Neave.pdf (Last accessed: 02.11.2017). Colletta L. Political Satire and Postmodern Irony in the Age of Stephen Colbert and Jon Stewart. Journal of Popular Culture. 2009. Vol. 42, № 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.
Сторінки з веб-сайтів	Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? Екологія життя : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua (дата звернення: 12.10.2017).
Інші документи	
Законодавчі і нормативні документи (інструкції, накази)	Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. / Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. 82 с. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень : Закон України від 5 жовт. 2017 р. № 2164. Урядовий кур'єр. 2017. 9 листоп. Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : затв. наказом М-ва фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. Все про бухгалтерський облік. 2015. № 51. С. 21–42.

	Про затвердження Порядку забезпечення доступу вищих навчальних закладів і наукових установ, що знаходяться у сфері управління Міністерства освіти і науки України, до електронних наукових баз даних : наказ М-ва освіти і науки України від 2 серп. 2017 р. № 1110. Вища школа. 2017. № 7. С. 106–107
Стандарти	ДСТУ ISO 9001: 2001. Системи управління якістю. [Чинний від 2001-06-27]. Київ, 2001. 24 с. (Інформація та документація). СОУ–05.01-37-385:2006. Вода рибогосподарських підприємств. Загальні вимоги та норми. Київ : Міністерство аграрної політики України, 2006. 15 с. (Стандарт Мінагрополітики України)
Патенти	Комбайн рослинозбиральний універсальний : пат. 77937 Україна : МПК A01D 41/02, A01D 41/04, A01D 45/02. № а 2011 09738 ; заявл. 05.08.2011 ; опубл. 11.03.2013, Бюл. № 5.
Авторські свідоцтва	А. с. 1417832 СССР, МКИ А 01 F 15/00. Стенка рулонного пресс-подборщика / В. Б. Ковалев, В. Б. Мелегов. № 4185516 ; заявл. 22.01.87 ; опубл. 23.08.88, Бюл. № 31.
Дисертації, автореферати дисертацій	Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : дис. ... д-ра с.-г. наук : 03.00.16 / Житомир. нац. агроекол. ун-т. Житомир, 2011. 392 с. Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра с.-г. наук : 03.00.16. Житомир, 2011. 40 с.
Препринти	Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. 7 с. (Препринт. НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС ; 06-1).

**Приклади оформлення списку літератури згідно ДСТУ 8302:2015
«Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні
положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД
01.140.40)**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги	
Один автор	Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008. 375 с.
Два автора	Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, 2005. 308 с.
Три автора	Скидан О. В., Ковальчук О. Д., Янчевський В. Л. Підприємництво у сільській місцевості : довідник. Житомир, 2013. 321 с.
Чотири автори	Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Київ : Укراгропромпродуктивність, 2006. 106 с. Основи марикультури / Грициняк І. І. та ін. Київ : ДІА, 2013. 172 с.
П'ять і більше авторів	Екологія : навч. посіб. / Б. В. Борисюк та ін. Житомир, 2003. 174 с. Методи підвищення природної рибопродуктивності ставів / Андрющенко А. І. та ін. ; за ред. М. В. Гринжевського. Київ, 1998. 124 с.
Колективний автор	Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф. / Житомир. нац. агроєкол. ун-т. Житомир : Полісся, 2015. 648 с.
Багатотомне видання	Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть : у 4 т. / гол. ред. В. В. Моргун. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с. Фауна України. В 40 т. Т. 36. Инфузории. Вып. 1. Суктории (Ciliophora, Suctorea) / И. В. Довгаль. Киев : Наукова думка, 2013. 271 с.
За редакцією	Доклінічні дослідження ветеринарних лікарських засобів / за ред. І. Я. Коцюмбаса. Львів : Тріада плюс, 2006. 360 с.
Автор і перекладач	Котлер Ф. Основы маркетинга : учеб. пособие / пер. с англ. В. Б. Боброва. Москва, 1996. 698 с. Брігхем Є. В. Основи фінансового менеджменту / пер. з англ. В. Біленького та ін. Київ : Молодь, 1997. 998 с.
Частина видання	
Розділ книги	Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. Основи аграрного підприємництва / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.
Тези доповідей, матеріали конференцій	Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108. Скидан О. В., Судак Г. В. Розвиток сільськогосподарського підприємництва на кооперативних засадах. Кооперативні читання: 2013 рік : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 4–6 квіт. 2013 р. Житомир : ЖНАЕУ, 2013. С. 87–91.

Статті з продовжуючих та періодичних видань	Якобчук В. П. Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку підприємництва в аграрній сфері. Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Сер. Економіка. 2013. Вип. 148. С. 31–34. Масловська Л. Ц., Савчук В. А. Оцінка результативності і ефективності виробництва органічної агропродовольчої продукції. Агросвіт. 2016. № 6. С. 23–28. Акмеологічні засади публічного управління / Є. І. Ходаківський та ін. Вісник ЖНАЕУ. 2017. № 1, т. 2. С. 45–58. Dankevych Ye. M., Dankevych V. Ye., Chaikin O. V. Ukraine agricultural land market formation preconditions. Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis. 2017. Vol. 65, №. 1. P. 259–271.
Електронні ресурси	
Книги	Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11. 2017).
Законодавчі документи	Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.11.2017). Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : проект / М-во аграр. політики та продовольства України. URL: http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822 (дата звернення: 13.10.2017).
Періодичні видання	Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. Ефективна економіка. 2013. № 10. URL: http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=2525 (дата звернення: 12.10.2017). Neave H. Deming's 14 Points for Management: Framework for Success. Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician). 2012. Vol. 36, № 5. P. 561–570. URL: http://www2.fiu.edu/~revellk/pad3003/Neave.pdf (Last accessed: 02.11.2017). Colletta L. Political Satire and Postmodern Irony in the Age of Stephen Colbert and Jon Stewart. Journal of Popular Culture. 2009. Vol. 42, № 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.
Сторінки з веб-сайтів	Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? Екологія життя : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua (дата звернення: 12.10.2017).
Інші документи	
Законодавчі і нормативні документи (інструкції, накази)	Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. / Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. 82 с. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень : Закон України від 5 жовт. 2017 р. № 2164. Урядовий кур'єр. 2017. 9 листоп. Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : затв. наказом М-ва фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. Все про бухгалтерський облік. 2015. № 51. С. 21–42. Про затвердження Порядку забезпечення доступу вищих навчальних закладів і наукових установ, що знаходяться у сфері управління

	Міністерства освіти і науки України, до електронних наукових баз даних : наказ М-ва освіти і науки України від 2 серп. 2017 р. № 1110. Вища школа. 2017. № 7. С. 106–107
Стандарти	ДСТУ ISO 9001: 2001. Системи управління якістю. [Чинний від 2001-06-27]. Київ, 2001. 24 с. (Інформація та документація). СОУ–05.01-37-385:2006. Вода рибогосподарських підприємств. Загальні вимоги та норми. Київ : Міністерство аграрної політики України, 2006. 15 с. (Стандарт Мінагрополітики України)
Патенти	Комбайн рослинозбиральний універсальний : пат. 77937 Україна : МПІК А01D 41/02, А01D 41/04, А01D 45/02. № а 2011 09738 ; заявл. 05.08.2011 ; опубл. 11.03.2013, Бюл. № 5.
Авторські свідоцтва	А. с. 1417832 СССР, МКИ А 01 F 15/00. Стенка рулонного пресс-подборщика / В. Б. Ковалев, В. Б. Мелегов. № 4185516 ; заявл. 22.01.87 ; опубл. 23.08.88, Бюл. № 31.
Дисертації, автореферати дисертацій	Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : дис. ... д-ра с.-г. наук : 03.00.16 / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир, 2011. 392 с. Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра с.-г. наук : 03.00.16. Житомир, 2011. 40 с.
Препринти	Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. 7 с. (Препринт. НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС ; 06-1).

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВИСНОВОК КЕРІВНИКА

КАФЕДРИ ВНУТРІШНЬОЇ ПАТОЛОГІЇ ТА МОРФОЛОГІЇ
ФАКУЛЬТЕТУ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ТА ТВАРИННИЦТВА
ЩОДО РЕЗУЛЬТАТІВ ЕКСПЕРТИЗИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

автора _____
на тему _____

Підтверджую ознайомлення із повним звітом подібності, що є результатом перевірки курсової роботи у системі виявлення текстових збігів / ідентичності / схожості _____. Відсоток оригінальності назва системи роботи становить ____ %. У результаті аналізу звіту подібності зроблено такий висновок:

- Виявлені в роботі запозичення є правомірними, оформлені відповідно до вимог та не мають ознак плагіату. Отже, робота відповідає вимогам та допускається до захисту.
- Виявлені в роботі запозичення не є плагіатом, але оригінальність роботи є нижчою за встановлену граничну межу. Отже, робота повинна бути відредагована з метою обмеження запозичень та подана на повторну платну перевірку не пізніше, ніж за 3 дні до захисту.
- Виявлені в роботі запозичення не є плагіатом, але необхідно корегувати оформлення посилань та цитувань відповідно до вимог. Отже, робота повинна бути відредагована та подана на повторну платну перевірку не пізніше, ніж за 3 дні до захисту.
- Виявлені в роботі запозичення є недоброчесними та мають ознаки плагіату. Отже, робота відхиляється без права повторного розгляду.
- У роботі виявлено навмисні спотворення тексту, які свідчать про намагання автора приховати текстові запозичення, що є академічним шахраюванням. Отже, робота відхиляється без права повторного розгляду.

Обґрунтування (у разі необхідності уточнення):

Дата _____

Керівник _____
Підпис

_____ ПІБ